

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE  
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

# DREPTURI DE ACCES CU PRIORITATE PENTRU UNELE CATEGORII DE PERSOANE

studiu documentar

---

noiembrie 2022

*Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă au caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților. Documentele legislative oficiale au fost consultate în limba de origine, iar traducerea informațiilor relevante selectate nu reprezintă o traducere oficială, fiind furnizată ca un mijloc de înțelegere a unui document original, scris în altă limbă. Baza de date cuprinzând totalitatea studiilor elaborate de Direcția studii și documentare legislativă poate fi accesată prin intermediul paginii de Intranet a Camerei Deputaților la adresa:*

<http://www.cdep.ro/infoparl/dip.studii?par1=2021>

---

**Documentare și sinteză: Aurora Trănescu, Virgilia Ecaterina Ioan**  
consilier parlamentar, Direcția studii și documentare legislativă  
Palatul Parlamentului, str. Izvor nr.2-4, sect.5, București  
Tel: 021.316.03.65; 021.414.13.50/ 51, Interior 1350/1349, camera 5070  
E-mail: [doc@cdep.ro](mailto:doc@cdep.ro)

## CUPRINS

|                                                                               |    |
|-------------------------------------------------------------------------------|----|
| INTRODUCERE.....                                                              | 4  |
| FRANȚA.....                                                                   | 7  |
| GERMANIA.....                                                                 | 8  |
| ISRAEL .....                                                                  | 9  |
| ITALIA .....                                                                  | 10 |
| MONACO.....                                                                   | 12 |
| PORTUGALIA.....                                                               | 13 |
| SPANIA .....                                                                  | 14 |
| AMERICA LATINĂ.....                                                           | 15 |
| BRAZILIA .....                                                                | 15 |
| CHILE .....                                                                   | 16 |
| COLUMBIA.....                                                                 | 16 |
| PERU .....                                                                    | 16 |
| TABEL REZUMATIV PRIVIND ACCESIBILITATEA PREFERENȚIALĂ ÎN UNELE<br>STATE ..... | 17 |
| WEBOGRAFIE .....                                                              | 19 |

## Introducere

În Uniunea Europeană protecția maternității constituie un domeniu complex de legiferare. Cadrul european în materie îl constituie [Directiva 92/85 privind protecția lucrătoarelor gravide](#), [Directiva 2010/18 privind concediul pentru creșterea copilului](#) și [Directiva 1158/2019 privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată pentru părinți și îngrijitori](#).

În legislația privind sprijinirea maternității accentul se pune pe: asigurarea accesului la serviciile de sănătate, studii (posibilitatea continuării studiilor), păstrarea locului de muncă, acordarea unor indemnizații ca modalitate de sprijin financiar. În unele țări – în special cele de limbă germanică – se pune un accent deosebit pe combaterea discriminării negative a gravidelor și/sau a mamelor. În alte țări se practică politici de discriminare pozitivă, prin oferirea de avantaje femeilor aflate în perioada de maternitate, acesta fiind cazul Portugaliei, Franței<sup>1</sup>, Israelului etc.

La același capitol al drepturilor sociale, Uniunea Europeană a elaborat un set ambițios de acțiuni și inițiative, cuprinse în [Strategia Uniunii Europene privind drepturile persoanelor cu dizabilități \(2021-2030\)](#) document care conține prevederi în diverse domenii și care are ca priorități :

- accesibilitatea: posibilitatea de a circula și de a locui liber dar și de a participa la procesul democratic;
- calitatea decentă a vieții și șansa de a trăi independent: strategia se axează în special pe procesul de dezinstituționalizare, pe protecție socială și pe nediscriminare la locul de muncă;
- participarea egală: vizează protejarea efectivă a persoanelor cu handicap împotriva oricărei forme de discriminare și violență, asigurarea egalității de șanse și a accesului la justiție, educație, cultură, sport și turism, precum și accesul egal la toate serviciile de sănătate.

Principalele documente ale cadrului juridic european în materia drepturilor persoanelor cu dizabilități sunt:

- [Actul european privind accesibilitatea](#), Directiva (UE) 2019/882 privind cerințele de accesibilitate aplicabile produselor și serviciilor;
- Regulamentele privind [drepturile pasagerilor cu mobilitate redusă](#) pe principalele moduri de transport;
- [Directiva referitoare la accesibilitatea site-urilor](#), [Directiva \(UE\) 2016/2102](#) privind accesibilitatea site-urilor și a aplicațiilor mobile ale organismelor din sectorul public.

---

<sup>1</sup> De remarcat că Franța și Israel sunt state cu o puternică politică demografică.

**Actul european privind accesibilitatea (Directiva 2019/882) este o inițiativă emblematică a UE care impune ca unele produse și servicii de zi cu zi să fie accesibile persoanelor cu dizabilități.** Acesta urmează unui angajament privind accesibilitatea asumat de UE și de statele parte la ratificarea [Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități](#).

Actul european privind accesibilitatea își propune să facă **viața mai ușoară pentru cel puțin 87 de milioane de persoane** cu dizabilități, inclusiv pentru persoanele vârstnice, ca și pentru cele cu deficiențe temporare.

În linii mari, în cvasi-totalitatea legislației privind drepturile persoanelor cu handicap, domeniul asigurării accesului este omniprezent și se referă la accesul la transportul public, la serviciile bancare, la utilizarea computerelor și instrumentelor digitale, televizoare, cărți electronice, magazine online etc. Accesibilizarea fizică a construcțiilor este un alt domeniu major de reglementare și vizează rampele de acces, eliminarea obstacolelor (barierelor), asigurarea dimensiunilor constructive care să permită deplasarea fotoliilor rulante, cât și regimul semnalizărilor specifice audio, tactile etc.

**Barierile arhitecturale** – este termenul uzual folosit în domeniu – reprezintă acele elemente de construcție care împiedică, limitează sau îngreunează utilizarea unui mediu sau care limitează mișcarea sau utilizarea serviciilor de către persoane cu capacitate motrică și senzorială limitată, precum persoanele cu dizabilități sau persoanele care, din cauza vârstei sau a unor evenimente care au provocat incapacitate motrică temporară, au o capacitate limitată în utilizarea regulată a mediului respectiv.

În pofida cadrului normativ complex, la nivelul statelor membre ale UE nu există - în prezent - o recunoaștere reciprocă uniformă a statutului de persoană cu handicap. Acest lucru poate cauza dificultăți pentru persoanele cu handicap care călătoresc în UE. În efortul de uniformizare, Comisia Europeană a elaborat un proiect pilot pentru a testa [cardul de dizabilitate european](#) pentru persoanele cu handicap. Proiectul a fost lansat în 2016 într-un număr de opt țări - Belgia, Cipru, Estonia, Finlanda, Italia, Malta, România, Slovenia – state care utilizează deja cardul european de handicap (un sistem voluntar de recunoaștere reciprocă a statutului de persoană cu handicap și a unor beneficii asociate).

Cardul nu modifică criteriile sau normele naționale de eligibilitate. Statele membre își păstrează libertatea de a decide cine este eligibil pentru a primi cardul, utilizând definiția națională a dizabilității, și de a stabili procedura de eliberare a acestuia.

Cardul își propune să asigure accesul egal la beneficii transfrontaliere pentru persoanele cu handicap, în special în domeniul culturii, al timpului liber, al sportului și al transporturilor. Pe baza acestei experiențe, până la sfârșitul anului 2023 Comisia Europeană intenționează să propună un card european pentru persoanele cu handicap care să se aplice uniform în toate țările UE. Cardul va facilita obținerea de către persoanele cu handicap a sprijinului adecvat atunci când călătoresc sau se mută într-o altă țară din Uniunea Europeană.

Similar cardului de dizabilitate, unele state au introdus **carduri de acces cu prioritate** pentru categoriile de persoane cu incapacități: femei însărcinate, persoane cu copii mici, vârstnici, persoane cu dizabilități. Cardurile reprezintă o modalitate practică de prin care deținătorul poate obține accesul prioritar la serviciile publice /administrative, comerciale, culturale, de educație, de agrement și la alte servicii (parcare etc).

Stabilirea de drepturi de **acces cu prioritate** pentru categoriile cu capacitate redusă reprezintă un domeniu nou, ceea ce explică și de ce doar un număr restrâns de state le-au reglementat legislativ lor până în prezent.

Așadar, acolo unde există, reglementările privind drepturile de acces prioritar sunt cuprinse în legi separate pentru persoanele cu dizabilități pe de-o parte, și pentru femei însărcinate/persoane cu copii, pe de altă parte. În unele cazuri aceste reglementări distincte sunt incorporate în coduri mai ample de protecție socială, cum este cazul Franței. Protecția vârstnicilor este și ea legiferată doar de unele state.

[Legea priorității](#) din Portugalia reprezintă o excepție prin cuprinderea în aceeași lege a mai multor categorii de persoane.

De remarcat că prin reglementările privind dreptul de acces prioritar se introduce conceptul de „incapacitate”, termen diferit de cel de dizabilitate, și care desemnează o capacitate redusă/diminuată față de ceea ce ar fi „nivelul normal” (de motricitate/ activitate a individului); definirea incapacității este specificată punctual în legislații (de ex. mai puțin de 80% din capacitatea normală și/sau în funcție de vârsta persoanei). Această noțiune de *capacitate redusă* este aplicată atât persoanelor vârstnice cât și femeilor gravide sau persoanelor cu copii (însoțite de copii); de menționat că vârsta și numărul copiilor pentru care se acordă acces prioritar diferă de la o legislație la alta.

În concluzie, în legislația clasică a drepturilor persoanelor cu dizabilități și pentru protecția maternității se urmărește asigurarea de drepturi și acces egal în societate a acestor persoane; scopul legiferării în materie este reprezentat de eliminarea discriminării negative – acolo unde era cazul – respectiv oferirea de șanse egale tuturor membrilor societății, astfel încât toate persoanele să aibă posibilitatea de a participa și de a contribui la viața socială.

Legislația privind accesul prioritar poate fi considerată ca un pas în plus în domeniu, oferind drepturi legale suplimentare persoanelor încadrate în diferite categorii de incapacitate (discriminare pozitivă). Această discriminare pozitivă este social și cultural acceptată, fiind parte din regulile de comportament social cotidian, din codul bunelor maniere sau ca gest de amabilitate/ deferență uzuală în cele mai multe societăți.

De remarcat faptul că, dintre statele studiate, primele care au introdus astfel de legi sunt cele din America de Sud, care au dezvoltat în sistemele lor legislative inclusiv conceptul de *atenție preferențială*. Spre exemplu, Peru este una dintre primele țări care a adoptat (în 2006) [Legea atenției preferențiale](#) iar Brazilia, din 2003, [Legea privind statutul persoanelor vârstnice](#).

Având în vedere legăturile istorice și culturale ale Portugaliei cu America Latină, putem deduce că Legea priorității adoptată în Portugalia în 2016 ar avea ca model legislația de pe continentul sud american.

## Franța

În Franța, ca și în alte state, pentru persoanele cu dizabilități există prevederi separate față de cele referitoare la maternitate.

Astfel, în baza [Codului familiei și de acțiune socială](#), art. R215-3, se reglementează regimul [Cardului de acces prioritar în locurile publice](#) pentru femeile gravide și pentru persoanele cu copii, mai precis pentru persoanele având în întreținere 1 copil cu vârsta sub 3 ani ori 2 copii cu vârsta sub 4 ani sau cel puțin 3 copii cu vârsta sub 16 ani. Acest card garantează accesul prioritar în anumite locuri publice, cum ar fi birourile și ghișeele administrațiilor și serviciilor publice precum și în mijloacele de transport în comun.

Pe de altă parte, conform [Ordinului din 28 decembrie 2016 de stabilire a modelului cardului de mobilitate pentru incluziune, prevăzut la articolul R. 241-13 din Codul de acțiune socială și familiei](#) a fost emis [Cardul de mobilitate și incluziune](#) (CMI) care este un card pus la dispoziția persoanelor cu deficit de capacitate (locomotorie) pentru a le facilita deplasarea zilnică.

*CMI Prioritate* (card de mobilitate și incluziune cu mențiunea „prioritate”) este unul dintre cele trei tipuri de carduri (*CMI Prioritate*, *CMI Parcare* și *CMI Invaliditate*) care au ca scop facilitarea vieții cotidiene și a deplasărilor pentru persoanele cu pierdere/ diminuare de autonomie. Gradul de (in)capacitate măsoară dificultățile în desfășurarea activităților vieții cotidiene datorate handicapului sau a incapacității. Pierderea de autonomie este definită printr-o „capacitate sub 80% din nivelul normal”.

Cardul CMI Prioritate a fost conceput pentru a acorda prioritate în spațiile publice (locuri în mijloacele de transport, în sălile de așteptare, la evenimente deschise publicului, prioritate la cozi etc.) deținătorului cu sau fără însoțitor. Pentru a dovedi și beneficia de prioritate, deținătorul trebuie să prezinte acest card .

Utilizarea pe teren a cardurilor nu este atât de clară și depinde, adesea, de interpretarea prevederilor și de spiritul civic al cetățenilor.

Cât privește posibilitatea de acces fizic, [Legea nr. 2014-789 din 10 iulie 2014 privind abilitarea Guvernului de a adopta măsuri legislative pentru accesibilizarea unităților deschise publicului, a transportului public, a clădirilor rezidențiale și a drumurilor pentru persoanele cu dizabilități în Franța](#) impune obligații de accesibilizare din punct de vedere constructiv a clădirilor, mijloacelor de transport, instalațiilor și stabilește regimul obligațiilor ce le revin autorităților locale de a defini parametrii și mijloacele de realizare a măsurilor respective, la nivel local.

## Germania

Definiția legală a accesibilității reiese de art. 4 din [Legea privind egalitatea de șanse pentru persoanele cu dizabilități \(BGG\)](#). Totuși, legea nu conține doar definiția accesibilității, ci obligă și [autoritățile publice](#) de la nivel federal să respecte cerințele de accesibilitate. De exemplu, legea prevede că noile clădiri civile, incluzând adaptările și extinderile acestora - deținute de guvernul federal - trebuie să fie proiectate fără obstacole (bariere).

Dacă aceste cerințe nu sunt respectate, persoanele cu dizabilități pot apela gratuit la [comisia de arbitraj](#) a Comisarului guvernamental federal pentru interesele persoanelor cu dizabilități. La nivelul celor 16 landuri unele reglementări (similare) pot fi găsite în legile privind persoanele cu dizabilități.

În alte domenii, pe de altă parte, cerințele legale (de accesibilitate) adesea nu sunt implementate sau chiar sunt complet absente, în special în ceea ce privește spațiul locativ, traficul și sectorul privat.

Din 2025 acest lucru se va modifica, cel puțin pentru anumite părți ale sectorului privat, odată cu intrarea în vigoare a [Legii privind îmbunătățirea accesibilității](#), publicată în Monitorul Federal la 22 iulie 2021; astfel, furnizorii anumitor bunuri și servicii vor fi obligați să respecte cerințele de accesibilitate, în viitor.

Cerințele pentru spațiile de locuit și facilitățile de cazare sunt cuprinse în reglementările landurilor privind cerințele minime de construire a locuințelor.

[Reglementările-model privind construcțiile](#), care servesc drept bază pentru elaborarea reglementărilor la nivelul landurilor, prevăd ca, în clădirile cu mai mult de două apartamente, apartamentele de pe un etaj trebuie să fie (accesibile) fără obstacole (§50 paragraful 1). Același lucru este valabil și pentru structurile accesibile publicului, cum ar fi restaurante sau magazine, dar și unitățile de sănătate sau unitățile de agrement (§50 paragraful 2).

Pentru planificarea fără obstacole sau reproiectarea spațiului de locuit și a clădirilor publice, trebuie respectate și standardele DIN ale Institutul German de Standardizare. [Standardul DIN 18040-2](#) se aplică în prezent noilor construcții și transformării apartamentelor și a dotărilor exterioare fără obstacole, iar [standardul DIN 18040-1](#) clădirilor publice. Clădirile accesibile publicului includ:

- instituții culturale și educaționale;
- facilități sportive și de agrement;
- facilități de îngrijire a sănătății;
- clădiri de birouri, administrative și judecătorești;
- spații comerciale, restaurante și facilități de cazare;
- locuri de parcare, garaje și toalete.

În funcție de tipul de deficiență, cerințele pentru un spațiu de locuit sunt diferite, motiv pentru care se recomandă consultarea specialiștilor, inclusiv a Grupului de lucru federal pentru adaptarea locuințelor sau a asociației [Barrierefrei Leben](#). Cu toate acestea, în pofida acestor cerințe, majoritatea clădirilor nu întrunesc în acest moment criteriile de liber acces. Pe de o parte, acest lucru se datorează faptului că obligația de a construi fără obstacole are și excepții. Pot fi făcute excepții, de exemplu, dacă crearea accesibilității implică un „efort suplimentar disproporționat”. În plus, reglementările nu impun clădirilor existente să fie transformate în clădiri fără obstacole.

În ceea ce privește gravidele, principalul act normativ relevant este [Legea privind protecția mamelor la locul de muncă, în perioada de calificare și în perioada de studii](#).

La proiectarea condițiilor de muncă pentru o femeie însărcinată sau care alăptează, angajatorul trebuie să ia toate măsurile necesare pe baza evaluării riscurilor, conform legii, pentru a proteja sănătatea fizică și psihică a acesteia și a copilului său. Acesta trebuie să întreprindă toate diligențele pentru eficacitatea măsurilor și, dacă este necesar, să le adapteze circumstanțelor în schimbare. În măsura în care răspunde conform prevederilor legii, femeia trebuie să își poată continua activitățile în timpul sarcinii, după naștere și în timpul alăptării. Dezavantajele datorate sarcinii, nașterii sau alăptării trebuie evitate sau compensate.

Toate măsurile luate de angajator conform legii trebuie să țină cont de regulile și constatările stabilite de [Comisia pentru Protecția Maternității](#), înființată în 2018 în cadrul Oficiului Federal pentru Familie și Interesele Societății Civile ([BAFZA](#)). Angajatorul nu poate imputa angajaților costurile pentru măsurile prevăzute de lege; acesta suportă costurile pentru referințele și certificatele pe care gravida sau femeia care alăptează trebuie să le prezinte, potrivit legii.

După cum se poate observa, legislația germană se concentrează pe aspecte privind accesul fizic și protecția socială însă nu cuprinde și măsuri de avantajare sau priorități de acces pentru persoanele cu incapacități.

## Israel

În anul 2018 a fost adoptat un amendament la [Legea privind egalitatea în drepturi pentru femei nr. 5711/1951](#), conform căruia femeile însărcinate nu trebuie să aștepte (la rând) în locurile/ spațiile unde sunt prestate servicii publice.

„Serviciul public” este definit în legislația israeliană ca fiind un serviciu oferit de o entitate publicului sau unei părți a acestuia, de către o autoritate publică sau de către o altă entitate cum ar fi magazinele, farmaciile, oficiul poștal etc. Legea prevede că „în situația în care o femeie însărcinată va solicita, i se va acorda dreptul de a beneficia de un serviciu public fără a aștepta la rând”. Potrivit legii, furnizorii de servicii au dreptul să ceară prezentarea unui document medical pentru dovedirea sarcinii.

[Legea privind cetățenii seniori nr. 5750/1989](#) a fost amendată în 2017 astfel încât cetățenii în vârstă de minim 80 ani au dreptul de acces la servicii fără a trebui să aștepte la rând. Pentru a dovedi acest drept, seniorilor li se eliberează un card denumit „Scutit de a aștepta la rând” („*Exempted from Waiting Line*”).

Conform principiului de baza al [Legii egalității de drepturi pentru persoanele cu dizabilități nr. 5758/1998](#), drepturile „*persoanelor cu dizabilități și obligația societății israeliene față de aceste drepturi se bazează pe recunoașterea principiului egalității, pe valoarea omului - creat după chipul lui Dumnezeu - și pe principiul respectului pentru toate ființele umane.*” Iar una dintre facilitățile oferite persoanelor cu dizabilități este dreptul de acces cu prioritate la servicii publice, drept similar cu cel pentru vârstnici, descris mai sus.

De menționat că, în Israel, persoanele cu handicap au prioritate față de persoanele în vârstă de peste 80 de ani care, la rândul lor, au prioritate (la rând) față de femeile însărcinate (existând o ierarhizare a accesului preferențial).

## Italia

În Italia, legislația privind accesibilitatea derivă din Constituție unde, la articolul 3, se statuează că *toți cetățenii beneficiază de demnitate socială egală și sunt egali în fața legii, fără deosebire de sex, rasă, limbă, religie, opinii politice, condiție personală și socială. Republica are datoria de a îndepărta acele obstacole de natură economică sau socială care limitează libertatea și egalitatea cetățenilor și care împiedică astfel dezvoltarea deplină a persoanei și participarea eficientă a tuturor celor care muncesc la organizarea politică, economică și socială a țării.*

La nivel național, domeniul de aplicare în privința înlăturării barierelor arhitecturale este guvernat de următoarele reglementări:

- [Decretul ministerial 236/1989](#) (Cerințe tehnice necesare pentru a garanta accesibilitatea, adaptabilitatea și vizitabilitatea clădirilor private și publice concesionate, în scopul depășirii și eliminării barierelor arhitecturale);
- [Legea nr.13/1989](#) (Dispoziții pentru facilitarea depășirii și eliminării barierelor arhitecturale în clădirile private);
- [Legea nr.104/1992](#) (Legea-cadru pentru asistența, integrarea socială și drepturile persoanelor cu handicap);
- [Decretul Președintelui Republicii nr.503/1996](#) (Regulament cuprinzând reguli pentru eliminarea barierelor arhitecturale în clădirile, spațiile și serviciile publice);
- [Decretul Președintelui Republicii nr.380/2001](#) (Textul consolidat al prevederilor legislative și de reglementare în materie de construcții).

În general, toate clădirile existente, publice/ deschise publicului și/sau rezidențiale, sunt supuse aplicării unor reguli specifice privind înlăturarea barierelor arhitecturale, dar nu toate au aceleași obligații.

Cele trei criterii fundamentale care definesc nivelul de utilizare al unei clădiri, sunt accesibilitatea, adaptabilitatea și „vizitabilitatea”. Prin aceste criterii se poate atribui și un nivel calitativ spațiului construit:

- accesibilitatea indică posibilitatea utilizării totale;
- „vizitabilitatea” reprezintă forma de accesibilitate limitată care este totuși garantată pentru funcțiile fundamentale;
- adaptabilitatea asigură un nivel redus de accesibilitate.

Parametrii tehnici care trebuie respectați (și care sunt corelați cu realizarea acestor trei criterii) vizează:

- dimensiunile minime ale ușilor;
- caracteristicile scărilor;
- panta rampelor;
- prezența unor spații care permit rotirea scaunului cu roțile;
- dimensiunea ascensoarelor;
- caracteristicile unei toalete accesibile.

Aceste cerințe trebuie adaptate tipului de clădire și spațiilor disponibile și se aplică și clădirilor noi și/sau renovate.

[Legea-cadru nr.104/1992 pentru asistență, integrare socială și drepturile persoanelor cu handicap](#) stabilește referințe normative privind eliminarea barierelor arhitecturale. A fost emisă cu scopul de a garanta persoanelor cu dificultăți motorii, senzoriale sau mentale dreptul la libertate și autonomie, promovând integrarea acestora în toate aspectele vieții: în familie, la școală, la locul de muncă și în societate. Prin această lege, de fapt, Republica Italiană se angajează să prevină și să înlăture condițiile care împiedică persoanele cu handicap să se simtă ca fiind parte din comunitate (prin exercitarea deplină a drepturilor civile, politice și de proprietate).

Articolul 24 al legii indică procedurile și cerințele pentru eliminarea barierelor arhitecturale:

- Legea stabilește că toate lucrările de construcții aferente clădirilor publice și private deschise publicului trebuie să fie realizate în conformitate cu normele în vigoare privind depășirea barierelor arhitecturale. În plus, prevede că, atunci când proiectele de execuție sunt comunicate Municipality, acestea trebuie să cuprindă și documentație grafică și o declarație de conformitate a proiectului cu normele privind accesibilitatea și eliminarea barierelor.

În al doilea rând, stabilește că eliberarea autorizației de construire pentru aceste lucrări se acordă numai după ce biroul tehnic sau tehnicianul desemnat de Primărie a verificat că proiectul este conform prevederilor legii. De asemenea, prevede că, înainte de eliberarea certificatului de utilizare și adaptabilitate, Primarul trebuie să se asigure că lucrările au fost efectuate cu respectarea normelor privind înlăturarea barierelor arhitecturale. Pentru a face acest lucru, el poate solicita și proprietarului imobilului sau subiectului cărui i s-a făcut

concesiunea să prezinte o declarație pe proprie răspundere, întocmită cu avizul unui tehnician calificat.

În cazul în care lucrarea de construcție este publică, proiectantul are obligația de a face o declarație de conformitate cu legislația în vigoare, dar evaluarea revine administrației competente.

Atunci când se dorește schimbarea destinației de utilizare a unei clădiri într-un loc public sau un loc deschis publicului, trebuie să se depună, împreună cu cererea, și declarația de conformitate cu normele de accesibilitate și eliminarea barierelor arhitecturale. De asemenea, certificatele de viabilitate și locuibilitate se eliberează numai după ce un tehnician a verificat că starea imobilului corespunde cu ceea ce este indicat în declarație.

Lucrările efectuate în clădiri publice și private deschise publicului, care nu respectă regulile de accesibilitate și eliminarea barierelor arhitecturale, au ca efect declararea clădirilor respective ca fiind nelocuibile și inutilizabile.

Pe lângă realizarea lucrărilor de construcții, articolul 24 menționează și accesibilitatea spațiilor urbane. Conform legii, acestea ar trebui structurate astfel încât să asigure trasee accesibile, cu instalarea de semafoare acustice pentru nevăzători și îndepărtarea indicatoarelor care pot împiedica circulația persoanelor cu dizabilități.

O altă lege care merită menționată este [Legea nr. 41 din 28 februarie 1986](#), care a introdus conceptul de PEBA (**Planuri de eliminare a barierelor arhitecturale**). În paragraful 21 al articolului 32, în care deja se vorbea despre necesitatea proiectării clădirilor publice cu respectarea indicațiilor pentru depășirea barierelor arhitecturale, s-a stabilit că *pentru clădirile publice existente care nu sunt încă adaptate [...], planurile de eliminare a barierelor arhitecturale trebuie adoptate de către administrațiile competente, în termen de un an de la intrarea în vigoare a prezentei legi*.

Fiecare municipalitate trebuie să identifice și să clasifice barierele arhitecturale prezente în zonă și, ulterior, să adopte un PEBA pentru a le elimina prin acțiuni specifice. Până în prezent, doar câteva regiuni au adoptat PEBA.

Cazul Italiei este similar cu cel al Germaniei, în sensul că nu există prevederi legislative de acces prioritar, regulile de accesibilitate limitandu-se la accesul fizic și la aspectele constructive/ arhitecturale.

## Monaco

În Principat, se poate elibera un [card de prioritate](#) oricărei persoane cu grad de handicap de cel puțin 80% sau când handicapul îngreunează autonomia de deplasare pedestră. Acest card oferă acces prioritar la locurile din mijloacele de transport în comun, în zonele și sălile de așteptare, precum și în unitățile și la evenimentele deschise publicului. De asemenea, cardul permite obținerea priorității la rândurile de așteptare, potrivit art. 48-51 din [Legea](#)

#### [1.410 privind protecția, autonomia și promovarea drepturilor și libertăților persoanelor cu dizabilități.](#)

Cardurile sunt emise cu titlu permanent pentru cazurile de handicap ireversibil sau conform avizului comisiei de evaluare a handicapului, pentru o durată determinată de maxim 5 ani. În mod excepțional, acestea pot fi eliberate pentru o perioadă determinată, care nu poate depăși trei luni, unei persoane care nu are statutul de persoană cu handicap.

### **Portugalia**

În anul 2016 a fost adoptată [Legea priorității nr. 58/2016](#), prin care toate unitățile care oferă servicii sau asistență personală permit femeilor însărcinate, persoanelor în vârstă, cetățenilor cu handicap și părinților cu copii mici să treacă înaintea celorlalți clienți la rândul de așteptare; în caz contrar sunt posibile amenzi de până la 1.000 de euro.

Legea a intrat în vigoare cu data de 27 decembrie 2016 și, prin urmare, toate unitățile publice și private trebuie să-i respecte prevederile, în caz contrar riscând sancțiuni.

Legea 58/2016 extinde la entitățile private o hotărâre care, până atunci, era aplicabilă doar serviciilor publice.

În contextul în care legea (proiectul de lege) a fost inițial anunțată, în cadrul unui interviu<sup>2</sup>, secretarul de stat pentru incluziunea persoanelor cu dizabilități a declarat: „Această legislație ar fi inutilă dacă am putea aplica ceva simplu, numit bun simț, în viața de zi cu zi. Se pare că bunul simț nu este omniprezent și, prin urmare, a fost necesar să definim (regula de prioritate) cu ajutorul legii.”

„În termeni practici, ceea ce se schimbă este faptul că o obligație care exista deja pentru serviciile publice - chiar dacă pentru mulți nu era clar dacă era o obligație sau dacă era o regulă de comportament social - se va aplica și în alte contexte, mai precis în unitățile private și în companiile private” a detaliat secretarul de stat.

Prin urmare, femeile însărcinate, persoanele cu handicap, persoanele în vârstă și părinții care au (în brațe) copii cu vârsta de până la doi ani au obținut dreptul legal de a nu sta în așteptare („la rând”). În activitatea de zi cu zi, acest lucru înseamnă, de exemplu, că o femeie însărcinată poate trece înaintea altor clienți care așteaptă la rând pentru o masă la un restaurant, în timp ce cetățenii în scaun cu roțile ar trebui să aibă prioritate atunci când cumpără un ziar într-un magazin de ziare.

Restaurantele, magazinele, birourile, supermarketurile, toate unitățile cu servicii pentru clienți sunt obligate să respecte această hotărâre și nu este necesară nicio semnalizare pentru a-i informa pe ceilalți clienți cu privire la acest ordin.

---

<sup>2</sup> [New priority law next year - The Portugal News](#)

Cetățenii din categoriile menționate mai sus cărora li se refuză un serviciu prioritar au dreptul să apeleze la poliție pentru a lua act și a aplica legea. Entitățile care nu respectă legea riscă amenzi cuprinse între 50 și 500 de euro (în cazul unei companii individuale) sau între 100 și 1.000 de euro (pentru celelalte companii).

Excepțiile de la regula generală sunt situațiile în care programările se fac în avans și pentru serviciile de sănătate în care pacienții sunt consultați pe baza unor evaluări clinice. Serviciile de registru sunt, de asemenea, excluse de la lege „atunci când modificarea ordinii de deservire a clienților ar putea pune în pericol atribuirea unui drept subiectiv sau a unei poziții care rezultă din prioritatea înregistrării”.

Conform legii, o persoană este considerată cu incapacitate atunci când are un nivel de handicap recunoscut medical de cel puțin 60 % (față de nivelul normal de motricitate) și are dificultăți specifice care ar putea limita sau împiedica activitatea și participarea în condiții de egalitate.

Cetățenii în vârstă de 65 de ani sau mai mult și care au o „modificare sau limitare evidentă a funcțiilor fizice sau mentale” sunt considerați vârstnici și beneficiază de prevederile legii.

În cazul în care mai multe persoane, care au toate dreptul la un serviciu prioritar se prezintă în același timp, se acordă prioritate în baza principiului „primul venit - primul servit”

## Spania

În conformitate cu [Decretul regal 1/2013 - Legea generală privind drepturile persoanelor cu handicap și incluziunea socială](#) a acestora, toate proprietățile trebuie să fie accesibile persoanelor cu handicap, iar în cazul în care acest lucru nu se întâmplă trebuie efectuate lucrări pentru a se face ajustările necesare. Acest lucru este valabil nu numai pentru clădirile publice, ci și pentru proprietățile care sunt reglementate de *Legea privind condominiile*, astfel încât persoanele cu handicap să poată accesa cu ușurință nu numai propria proprietate, ci și toate zonele comune, holul, garajul, grădina, de asemenea. Astfel încât să le poată folosi exact în același mod ca și ceilalți proprietari/locatari/utilizatori.

În Spania, reglementările privind protecția maternității țin de comunitățile autonome. Politicile de protecție a maternității se concentrează pe (îngrijirile de) sănătate, protecția la locul de muncă sau dreptul de a continua studiile, ca și pe acordarea unor facilități fiscale.

Reglementările privind accesul prioritar la servicii nu sunt legiferate și rămân la latitudinea entităților private sau publice.

Astfel, avem ca exemplu Muzeul Prado care oferă facilități pentru activitățile familiale<sup>3</sup>, inclusiv acces preferențial la casa de bilete și la achiziționarea de bilete. Accesul preferențial la casele de bilete este asigurat pentru persoanele cu copii mici și femeile însărcinate, pentru a evita timpii de așteptare. De asemenea, există facilități pentru schimbarea

---

<sup>3</sup> Conform [Ghidului de ajutoare sociale și servicii pentru familii](#)

bebelușilor în toate toaletele pentru bărbați și femei; există cameră de alăptare cu masă de schimb, situată la parterul clădirii Jerónimos, precum și serviciu gratuit de împrumut de scaune pentru copii, în toate localurile.

## America Latină

Conceptul prin care se acordă facilități speciale persoanelor cu incapacități poartă denumirea generică de *atenție preferențială* (*atención preferencial*). Acest concept este larg răspândit și face obiectul fie al unei legi dedicate, fie se regăsește într-un articol de lege sau într-o secțiune privind protecția consumatorilor. Câteva dintre statele de pe continental sud-american au deja încorporate în legislațiile naționale prevederile privind *atenția preferențială*.

## Brazilia

Brazilia are un sistem specific de *atenție preferențială* în funcție de segmentul de populație beneficiară, după cum urmează:

### a) Vârstnici

[Legea nr. 10.741/2003 privind Statutul Persoanelor Vârstnice](#), la art. 3, are în vedere obligația generică a diferitelor entități de a asigura exercitarea cu prioritate a dreptului la viață, la sănătate, la asistență medicală și la securitate socială, alimentație, cultură, sport, timp liber și muncă a persoanelor vârstnice. În acest sens, prin vârstnici se înțelege persoanele în vârstă de 60 de ani sau mai mult.

Legea enumeră o serie de priorități, printre care obligația de a acorda servicii de îngrijire preferențială imediată și individualizată. Această obligație o au atât entitățile publice cât și cele private care oferă servicii pentru populație.

Legea menționată mai sus prevede și o regulă de *supra-prioritate*, pentru persoanele cu vârsta de 80 de ani și peste, acordându-le prioritate la servicii de îngrijire în raport cu alte categorii de persoane. În cele din urmă, trebuie remarcat faptul că legea braziliană stabilește, de asemenea, o serie de preferințe și priorități pentru persoanele în vârstă în diferite domenii, cum ar fi sănătatea, justiția, cultura, transportul etc.

### b) Persoanele cu dizabilități

[Legea nr. 13.146 din 6 iulie 2015 pentru incluziunea persoanelor cu dizabilități](#) stabilește o obligație generală pentru ca statul, societatea și familia să se asigure că persoana cu dizabilități își poate realiza drepturile în mod prioritar.

Totodată, în mod specific, legea prevede dreptul persoanelor cu dizabilități de a beneficia de o atenție prioritară în scopul:

- asistenței în orice împrejurare;
- **atenției acordate în toate instituțiile și serviciile publice;**
- punerea la dispoziție a resurselor, umane și tehnologice, care să le garanteze îngrijirea în condiții de egalitate cu celelalte persoane;
- disponibilitatea unor stații, gări și terminale accesibile pentru transportul public de călători și care să asigure siguranța la îmbarcare și debarcare;
- accesul la informații și la furnizarea de resurse de comunicare accesibile.

## Chile

În parlamentul chilian a fost depus un [Proiect de lege](#) (în anul 2021) pentru modificarea [Legii nr. 19.496 privind protecția drepturilor consumatorilor](#) în sensul de a obliga furnizorii să aibă sisteme preferențiale de deservire. Se propune adăugarea unui nou articol la legea menționată, prin care să se stabilească obligația furnizorilor de bunuri și servicii - care dețin spații fizice pentru deservirea clienților - de a avea modalități de deservire preferențială pentru adulții în vârstă, persoanele cu handicap și femeile gravide.

## Columbia

[Decretul-lege 19/2012 prin care se emit norme pentru a aboli sau reforma reglementările, procedurile și formalitățile inutile existente în administrația publică](#), prevede la Art. 13 intitulat **Atenție specială pentru copii, femei însărcinate, persoane cu incapacități, persoane în vârstă și veterani** următoarele:

*„Toate entitățile de stat sau private, în scopul îndeplinirii funcțiilor lor publice, stabilesc mecanisme pentru acordarea unei atenții preferențiale copiilor, persoanelor cu un anumit tip de incapacitate, femeilor însărcinate, persoanelor în vârstă și veteranilor.”*

## Peru

[Legea nr. 28683 de modificare a legii nr. 27408, pentru stabilirea atenției preferențiale acordate femeilor însărcinate, copiilor și vârstnicilor în locurile publice](#) a intrat în vigoare la 11 martie 2006 și este între primele legi în domeniu (dintre jurisdicțiile studiate).

La art. 2, legea stabilește că entitățile publice și cele private, care oferă servicii publice, au următoarele obligații:

- să afișeze într-un loc vizibil textul legii (cu caractere lizibile);

- să emită norme pentru respectarea corespunzătoare a legii (care trebuie să fie publicate pe portalul electronic);
- să își adapteze infrastructura arhitecturală acolo unde este cazul;
- să formeze personalul de deservire a clienților în scopul respectării legii;
- **să scutească beneficiarii legii de a sta la rând (sau de orice altă modalitate de așteptare);**
- să implementeze un mecanism de depunere a plângerilor împotriva funcționarilor, agenților sau angajaților publici care nu își respectă obligația de a acorda atenție preferențială persoanelor stabilite de lege (pe lângă păstrarea unui registru al sancțiunilor, pe care trebuie să îl aducă la cunoștința municipalității);
- altele obligații stabilite în regulamente.

În aplicarea legii, entitățile publice și private își stabilesc norme interne prin care detaliază modul de funcționare efectivă a serviciilor cu privire la exigențele legii sus menționate.

### Tabel rezumativ privind accesibilitatea preferențială în unele state

| Țara     | Accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități în instituțiile publice | Prioritate la servicii pentru persoanele cu dizabilități | Prioritate la servicii pentru femei gravide, persoane cu copii | Prioritate la servicii pentru persoanele vârstnice | Observații                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|----------|--------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Franța   | DA                                                                       | DA                                                       | DA                                                             | DA                                                 | <a href="#">Legea nr. 2014-789 /10.06.2014 privind abilitarea Guvernului de a adopta măsuri legislative pentru accesibilizarea unităților deschise publicului, a transportului public, a clădirilor rezidențiale și a drumurilor pentru persoanele cu dizabilități în Franța</a><br><a href="#">Cardul de acces prioritar în locurile publice</a><br><a href="#">Carta de Mobilități Individuale</a> |
| Germania | DA                                                                       | -                                                        | -                                                              | -                                                  | Accesul în instituții publice se referă la accesibilizarea constructivă a clădirilor (piste de acces, semnalizari, eliminarea obstacolelor etc.)<br><a href="#">Cartea a IX-a a Codului social - Reabilitarea și participarea persoanelor cu handicap - (articolul 1 din Legea din 23 decembrie 2016, Monitorul Oficial Federal I p. 3234) (Cartea a noua a Codului social - SGB IX)</a>             |

| Țara                  | Accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități în instituțiile publice | Prioritate la servicii pentru persoanele cu dizabilități | Prioritate la servicii pentru femei gravide, persoane cu copii | Prioritate la servicii pentru persoanele vârstnice | Observații                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------|--------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Israel                | DA                                                                       | DA                                                       | DA                                                             | DA                                                 | <a href="#">Legea privind egalitatea de drepturi pentru persoanele cu dizabilități, 5758-1998</a><br><a href="#">Legea privind egalitatea în drepturi pentru femei 5711/1951</a>                                                                                           |
| Italia                | DA                                                                       | -                                                        | -                                                              | -                                                  | Accesul în instituții publice se referă la accesibilizarea constructivă a clădirilor (piste de acces, semnalizări, eliminarea obstacolelor etc.)<br><a href="#">Legea nr.13/1989</a>                                                                                       |
| Monaco                | DA                                                                       | DA                                                       | -                                                              | -                                                  | <a href="#">Legea 1.410 privind protecția, autonomia și promovarea drepturilor și libertăților persoanelor cu dizabilități</a>                                                                                                                                             |
| Portugalia            | DA                                                                       | DA                                                       | DA                                                             | DA                                                 | <a href="#">Legea priorității nr. 58/2016</a>                                                                                                                                                                                                                              |
| Spania                | DA                                                                       | -                                                        | -                                                              | -                                                  | Accesul în instituții publice se referă la accesibilizarea constructivă a clădirilor (piste de acces, semnalizări, eliminarea obstacolelor etc.)<br><a href="#">Decretul regal 1/2013 Legea generală privind drepturile persoanelor cu handicap și incluziunea socială</a> |
| <b>America Latina</b> |                                                                          |                                                          |                                                                |                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Brazilia              | DA                                                                       | DA                                                       | -                                                              | DA                                                 | <a href="#">Legea nr. 10.741/2003 privind Statutul Persoanelor Vârstnice</a><br><a href="#">Legea nr. 13.146 din 6 iulie 2015 pentru incluziunea persoanelor cu dizabilități</a>                                                                                           |
| Chile                 | <i>Acordarea drepturilor este la stadiul de propunere legislativa</i>    |                                                          |                                                                |                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Columbia              | DA                                                                       | DA                                                       | DA                                                             | DA                                                 | <a href="#">Decretul-lege 19/2012 prin care se emit norme pentru a aboli sau reforma reglementările, procedurile și formalitățile inutile existente în administrația publică</a>                                                                                           |
| Peru                  | DA                                                                       | DA                                                       | DA                                                             | DA                                                 | <a href="#">Legea nr. 28683 care modifică legea nr. 27408, pentru stabilirea atenției preferențiale acordate femeilor însărcinate, copiilor și vârstnicilor în locurile publice</a>                                                                                        |

## Webografie

Legea priorității nr. 58/2016 din Portugalia  
<https://files.dre.pt/1s/2016/08/16500/0301403016>

LEGE nr. 2014-789 din 10 iulie 2014 privind abilitarea Guvernului de a adopta măsuri legislative pentru accesibilizarea unităților deschise publicului, a transportului public, a clădirilor rezidențiale și a drumurilor pentru persoanele cu dizabilități în Franța [LOI n° 2014-789 du 10 juillet 2014 habilitant le Gouvernement à adopter des mesures législatives pour la mise en accessibilité des établissements recevant du public, des transports publics, des bâtiments d'habitation et de la voirie pour les personnes handicapées \(1\) - Légifrance \(legifrance.gouv.fr\)](#)

Ordinul din 28 decembrie 2016 de stabilire a modelului cardului de mobilitate pentru incluziune, prevăzut la articolul R. 241-13 din Codul acțiunii sociale și al familiei, Franța [Arrêté du 28 décembre 2016 fixant le modèle de la carte mobilité inclusion, prévu à l'article R. 241-13 du code de l'action sociale et des familles - Légifrance \(legifrance.gouv.fr\)](#)

Legea privind egalitatea de drepturi pentru persoanele cu dizabilități, 5758-1998, Israel [https://www.gov.il/en/departments/legalInfo/equal\\_rights\\_persons\\_disabilities\\_law#chap\\_a](https://www.gov.il/en/departments/legalInfo/equal_rights_persons_disabilities_law#chap_a)

Accesibilitatea în Germania  
<https://www.lebenshilfe.de/informieren/wohnen/barrierefreiheit-fuer-menschen-mit-behinderung#barrierefreiheit-beim-bauen>

Amenajări corespunzătoare pentru persoanele cu dizabilități – Comisia Europeană, 2019, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=ro&pubId=8341&furtherPubs=yes>

Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități [Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități](#)

Strategia Uniunii Europene privind drepturile persoanelor cu dizabilități (2021-2030) [Strategia Uniunii Europene privind drepturile persoanelor cu dizabilități \(2021-2030\)](#)

[Actul european privind accesibilitatea](#), Directiva (UE) 2019/882 privind cerințele de accesibilitate aplicabile produselor și serviciilor;

Regulamentele privind [drepturile pasagerilor cu mobilitate redusă](#) pe principalele moduri de transport;

[Directiva referitoare la accesibilitatea site-urilor](#), [Directiva \(UE\) 2016/2102](#) privind accesibilitatea site-urilor și a aplicațiilor mobile ale organismelor din sectorul public;

[Standardele de accesibilitate la nivelul UE](#);

Proiectul-pilot privind [cardul european pentru dizabilitate](#);

Tichetul european de parcare [Tichetul european de parcare](#);

Cadrul de monitorizare [Cadrul de monitorizare](#)